

ประสิทธิผลในการรื้อกัตาเปอร์ชาโดยใช้ไฟล์ที่หมุนด้วยมือ เปรียบเทียบกับการใช้ไฟล์ที่หมุนด้วยเครื่องกลชนิดโพรไฟล์

ปิยานี พาณิชยวิสัย

รองศาสตราจารย์ ภาควิชาทันตกรรมทันตการ
คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ดวงตา กระสิษฐ์
ทันตแพทย์
คลินิกเอกชน

ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

รองศาสตราจารย์ ทันตแพทย์หญิงปิยานี พาณิชยวิสัย
ภาควิชาทันตกรรมทันตการ
คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนอังรีนุวงศ์ ปทุมวัน กทม. 10330
โทร: 02-2188795
อีเมล: ppiyanee@chula.ac.th

งานวิจัยนี้ได้รับทุนจาก ทุนส่งเสริมงานวิจัยของ
เงินกองทุนเพื่อการวิจัย คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลในการรื้อกัตาเปอร์ชา ระหว่างการใช้ไฟล์ที่หมุนด้วยมือเปรียบเทียบกับการใช้ไฟล์ที่หมุนด้วยเครื่องกลชนิดโพรไฟล์ โดยศึกษาในฟันรากเดี่ยวที่มีคลองรากตรงจำนวน 90 ซี่ ที่ได้รับการขยายคลองรากฟันด้วยวิธีสเต็ปแบ็ก และอุดคลองรากฟันด้วยวิธีแลเทอรัลคอนเดนเซชัน แบ่งฟันออกเป็น 3 กลุ่มแบบสุ่ม กลุ่มละ 30 ซี่ โดยกลุ่มที่ 1 รื้อกัตาเปอร์ชาโดยใช้ไฟล์ชนิดเอชร่วมกับยูจินอล กลุ่มที่ 2 รื้อกัตาเปอร์ชาด้วยโพรไฟล์ความเร็ว 300 รอบต่อนาทีร่วมกับยูจินอล และกลุ่มที่ 3 ใช้โพรไฟล์ความเร็ว 800 รอบต่อนาทีเพียงอย่างเดียว รื้อกัตาเปอร์ชา บันทึกเวลาที่ใช้ในการรื้อกัตาเปอร์ชา นำฟันทั้งหมดแบ่งครึ่งตามแนวยาวด้วยสิ่ว ถ่ายภาพด้วยกล้องจุลทรรศน์สเตอริโอ ลากขอบเขตภาพที่ได้แล้วนำภาพที่ได้ไปกราด บันทึกค่าพื้นที่ของกัตาเปอร์ชาที่เหลืออยู่และวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมพิกเซลคอมแพริชัน วิเคราะห์ผลโดยใช้สถิติการทดสอบครัสคัล-วอลลิสและการทดสอบมันน์-วิตนีย์ ยู พบว่ากลุ่มโพรไฟล์ร่วมกับยูจินอลและกลุ่มโพรไฟล์อย่างเดียวมีพื้นที่ของกัตาเปอร์ชาที่เหลืออยู่น้อยกว่ากลุ่มที่ใช้ไฟล์ชนิดเอชร่วมกับยูจินอลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) โพรไฟล์เพียงอย่างเดียวรื้อกัตาเปอร์ชาได้เร็วกว่ากลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) จากผลการศึกษานี้การใช้ไฟล์ที่หมุนด้วยเครื่องกลได้แก่ โพรไฟล์ความเร็ว 300 รอบต่อนาทีร่วมกับยูจินอลและโพรไฟล์ความเร็ว 800 รอบต่อนาทีเพียงอย่างเดียว สามารถรื้อกัตาเปอร์ชาในฟันรากเดี่ยวที่มีคลองรากตรงได้สะอาดและเร็วกว่าการใช้ไฟล์ที่หมุนด้วยมืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

บทนำ

อัตราความสำเร็จในการรักษาคลองรากฟันมีตั้งแต่ร้อยละ 38.5 ถึง ร้อยละ 96.0¹⁻⁴ ช่วงของอัตราความสำเร็จที่ค่อนข้างกว้างนี้ขึ้นกับความแตกต่างในวิธีการศึกษาวิธีการทางคลินิก ข้อบ่งชี้ในการประเมินการหายบริเวณปลายราก ระยะเวลาในการติดตามผลการรักษาและอื่น ๆ เช่น สภาพรอบปลายรากก่อนการรักษา โดยฟันที่ไม่มีรอยโรครอบปลายรากก่อนการรักษาจะประสบความสำเร็จในอัตราสูงกว่าฟันที่มี

รอยโรครอบปลายรากก่อนการรักษาร้อยละ 10 ถึง ร้อยละ 20³ สำหรับประเทศไทย อัตราความสำเร็จในการรักษาคลองรากฟันเมื่อติดตามผลเป็นเวลา 2 ปีในผู้ป่วยที่มารับการรักษาที่คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล คือ ร้อยละ 64.78 โดยแนวโน้มของความสำเร็จสูงขึ้นเมื่อระยะเวลาของการติดตามผลนานขึ้น²

ในกรณีประสบความสำเร็จในการรักษาคลองรากฟันโดยทั่วไปควรแก้ไขด้วยวิธีการรักษาคลองรากฟันซ้ำโดยไม่ใช้การผ่าตัด (non-surgical endodontic retreatment) ก่อนหากการรักษายังล้มเหลวหรือกรณีที่มีปัจจัยอื่นร่วมด้วย จึงค่อยพิจารณาทำการผ่าตัดปลายราก ในการรักษาคลองรากฟันซ้ำต้องระวังวัสดุอุดคลองรากฟันเดิมออกเพื่อให้ได้ช่องทางเข้าสู่คลองรากฟัน ทั้งนี้เพราะผลสำเร็จของการรักษาคลองรากฟันซ้ำส่วนหนึ่งขึ้นกับความสามารถในการรีดวัสดุอุดคลองรากฟันได้หมด⁵ วัสดุอุดคลองรากฟันที่นิยมใช้มากที่สุดในปัจจุบัน ได้แก่ กัทตาเปอร์ชา (gutta percha) ร่วมกับซีลเลอร์ (sealer) ชนิดต่าง ๆ

ปัจจัยที่มีผลต่อการรีดกัทตาเปอร์ชา ได้แก่ ความแน่นของกัทตาเปอร์ชา รูปร่างของคลองรากฟันและความยาวของวัสดุอุด⁶ รวมทั้งวิธีการรีด โดยการรีดกัทตาเปอร์ชานั้นสามารถทำได้หลายเทคนิค ได้แก่ การรีดโดยใช้ความร้อน การรีดโดยใช้ไฟลร่วมกับตัวทำลาย การรีดโดยใช้ไฟลดึงกัทตาเปอร์ชาออก การรีดโดยใช้กระดาษซับคลองรากและตัวทำลาย (paper point and chemical removal) การรีดโดยใช้เครื่องอัลตราโซนิคส์และการรีดโดยใช้ไฟลที่หมุนด้วยเครื่องกล (rotary instruments)⁷

ปัจจุบันมีการใช้โลหะผสมนิกเกิลไทเทเนียมเป็นวัสดุในการผลิตเครื่องมือรักษาคลองรากฟันและมีการนำมาใช้รีดกัทตาเปอร์ชาด้วย ไฟลนิกเกิลไทเทเนียมมีความยืดหยุ่นสูงพิเศษ (superelasticity) ค่าโมดูลัสความยืดหยุ่น (modulus of elasticity) ต่ำ มีการศึกษาพบว่าไฟลนิกเกิลไทเทเนียมโค้งงอ และบิดได้ดีกว่าไฟลเหล็กกล้าไร้สนิม 2-3 เท่า⁸ นอกจากนี้เมื่อใช้ไฟลนิกเกิลไทเทเนียมขยายคลองรากฟันยังสามารถคงรูปร่างคลองรากฟันเดิมได้ดีกว่า และขยายคลองรากฟันได้เร็วกว่าไฟลเหล็กกล้าไร้สนิม^{9,10} จึงทำให้มีการใช้ไฟลนิกเกิลไทเทเนียมในงานรักษาคลองรากฟันเพิ่มมากขึ้น

การใช้ตัวทำลายกัทตาเปอร์ชาพร้อมกับไฟลที่หมุนด้วยมือรีดกัทตาเปอร์ชาเป็นเทคนิคที่ช่วยให้การรีดกัทตาเปอร์ชาทำได้ง่ายขึ้น ตัวทำลายกัทตาเปอร์ชามีหลายชนิด ได้แก่ คลอโรฟอร์ม (chloroform) เมทิลคลอโรฟอร์ม (methyl chloroform)

ยูจีนอล (eugenol) น้ำมันยูคาลิปตอล เมทิลีนคลอไรด์ (methylene chloride) เททระไฮโดรฟูแรน (tetrahydrofuran) เรกทิไฟด์ไวต์ เทอร์เพนไทน์ (rectified white turpentine) ซิลีน (xylene) ฮาโลเทน (halothane) คลอโรฟอร์มมีประสิทธิภาพในการละลายกัทตาเปอร์ชาได้ดีที่สุด¹¹⁻¹⁶ แต่คลอโรฟอร์มเป็นสารก่อมะเร็ง นอกจากนั้นยังมีฤทธิ์กดระบบประสาทส่วนกลาง เป็นพิษต่อตับและไต มักเข้าสู่ร่างกายโดยการหายใจมากที่สุด¹⁷ สารละลายกัทตาเปอร์ชาและคลอโรฟอร์มมีความเป็นพิษสูงเมื่อสัมผัสกับเนื้อเยื่อรอบปลายรากฟัน¹⁸ ในปัจจุบันจึงมีการเลือกสารละลายตัวอื่น ๆ ที่มีความเป็นพิษน้อยกว่าคลอโรฟอร์มมาใช้ในการรีดกัทตาเปอร์ชามากขึ้น

การรีดกัทตาเปอร์ชาโดยใช้ไฟลที่หมุนด้วยมือ ทำให้เกิดความเมื่อยล้า จึงมีผู้พยายามนำเครื่องกลมาช่วยในการทำงานเพื่อให้สามารถทำงานได้เร็วขึ้นและลดความล้าจากการทำงาน ในปี พ.ศ. 2543 Sae-Lim และคณะ¹⁹ ศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพของไฟล (ProFiles) เมื่อใช้รีดกัทตาเปอร์ชาในฟันหน้ารากตรงพบว่า ในกลุ่มที่ใช้ไฟลอย่างเดียวและกลุ่มที่ใช้ไฟลร่วมกับคลอโรฟอร์ม มีกัทตาเปอร์ชาและซีลเลอร์ตกค้างน้อยกว่ากลุ่มที่ใช้ไฟลที่หมุนด้วยมือร่วมกับคลอโรฟอร์ม

มีการศึกษาเปรียบเทียบการใช้ไฟลที่หมุนด้วยเครื่องกลกับการใช้ไฟลที่หมุนด้วยมือในการรีดกัทตาเปอร์ชาโดย Imura และคณะ²⁰ ทดลองรีดกัทตาเปอร์ชาในฟันกรามน้อยล่างโดยกลุ่มที่หนึ่งใช้ไฟลชนิดเค กลุ่มที่สองใช้ไฟลชนิดเอช กลุ่มที่สามใช้ไฟลนิกเกิลไทเทเนียมที่หมุนด้วยเครื่องกลชนิดควอนเทค (Quantec LX rotary instruments) และกลุ่มที่สี่ใช้ไฟล (ProFile .04 Taper Series 29) พบว่าทุกวิธียังมีวัสดุตกค้างอยู่ตามผนังคลองรากฟัน และระหว่างกัทตาเปอร์ชาที่มีความเสี่ยงต่อการหักของเครื่องมือโดยเฉพาะอย่างยิ่งไฟลนิกเกิลไทเทเนียมที่หมุนด้วยเครื่องกล

Bramante และ Betti²¹ ใช้ไฟลนิกเกิลไทเทเนียมที่หมุนด้วยเครื่องกลชนิดควอนเทค (Quantec SC rotary instruments) รีดกัทตาเปอร์ชาและซีลเลอร์ด้วยความเร็วต่าง ๆ คือ 350 700 และ 1,500 รอบต่อนาที พบว่า ความสะอาดของผนังคลองรากฟันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเฉพาะส่วนกลาง (middle third) ของคลองรากฟัน การใช้เครื่องมือควอนเทคความเร็ว 1,500 รอบต่อนาทีรีดกัทตาเปอร์ชาได้เร็วที่สุดแตกต่างจากกลุ่มที่รีดด้วยความเร็ว 350 และ 700 รอบต่อนาทีอย่างมีนัยสำคัญและมีเครื่องมือหักน้อยกว่า นอกจากนี้ Betti และ Bramante²² ยังศึกษาการใช้ไฟลที่หมุนด้วยเครื่องกลชนิดควอนเทคเปรียบเทียบกับไฟลชนิดเอชในการรีดกัทตาเปอร์ชาโดยประเมินความ

สะอาดของคลองรากฟันและเวลาที่ใช้ พบว่าเครื่องมือควอนเทค รื้อกัตตาเปอร์ชาได้เร็วกว่าการใช้ไฟล์ชนิดเอชร่วมกับสารทำลายกัตตาเปอร์ชา แต่ไฟล์ชนิดเอช รื้อกัตตาเปอร์ชาได้สะอาดกว่าเครื่องมือควอนเทคในส่วนผนังคลองรากโดยรวมและส่วนใกล้คอฟฟัน (cervical third)

Barrieshi และคณะ²³ เปรียบเทียบประสิทธิผลของไฟล์นิกเกิลไทเทเนียมที่หมุนด้วยเครื่องกลชนิดโพรไฟล์ .04 ซีรีส์ 29 (ProFile .04 Taper Series 29) และไฟล์เหล็กกล้าไร้สนิมชนิดเคเฟล็กซ์ (K-Flex files) ในการรื้อกัตตาเปอร์ชาพบว่า ปริมาณเฉลี่ยของเศษกัตตาเปอร์ชาและซิลิเลอรัที่เหลืออกอยู่ในกลุ่มที่รื้อด้วยไฟล์ชนิดเคเฟล็กซ์ คือ ร้อยละ 13.6 และกลุ่มที่รื้อโดยไฟล์นิกเกิลไทเทเนียม คือ ร้อยละ 15.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการรื้อคือ 6.3 นาทีในกลุ่มไฟล์ชนิดเคเฟล็กซ์ และ 7.9 นาทีในกลุ่มไฟล์นิกเกิลไทเทเนียม ซึ่งไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

Hulsmann และ Bluhm²⁴ ศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพการรื้อกัตตาเปอร์ชาของ ไฟล์นิกเกิลไทเทเนียมแบบหมุนด้วยเครื่องชนิดเฟล็กซ์มาสเตอร์ (Flexmaster) จีที (GT rotary) โพรเทเปอร์ (ProTaper) และไฟล์ชนิดเอช โดยทุกเทคนิคจะแบ่งเป็นกลุ่มที่ใช้น้ำมันยูคาลิปตอล กับกลุ่มที่ไม่ใช้น้ำมันยูคาลิปตอลพบว่า กลุ่มที่รื้อด้วยโพรเทเปอร์ร่วมกับน้ำมันยูคาลิปตอลใช้เวลาน้อยที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) กลุ่มเฟล็กซ์มาสเตอร์ร่วมกับน้ำมันยูคาลิปตอลและกลุ่มไฟล์ชนิดเอชร่วมกับน้ำมันยูคาลิปตอลมีความสะอาดมากกว่ากลุ่มโพรเทเปอร์ร่วมกับน้ำมันยูคาลิปตอล และกลุ่มจีทีร่วมกับน้ำมันยูคาลิปตอลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

Masiero และ Barletta²⁵ ศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลการรื้อกัตตาเปอร์ชาของไฟล์ชนิดเค เค3 (K3) และเอ็ม 4 (M4) ร่วมกับน้ำมันยูคาลิปตอล พบว่าที่คลองรากฟันส่วนปลาย กลุ่ม เค3 รื้อกัตตาเปอร์ชาได้สะอาดกว่าไฟล์ชนิดเค และ เอ็ม 4 อย่างมีนัยสำคัญ ส่วนที่ระดับอื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

ความเร็ว 800 รอบต่อนาทีเป็นความเร็วสูงสุดของชุดมอเตอร์ไฟฟ้าที่ควบคุมกำลังบิดคองที่ (ATR, Dentsply Tulsa Dental, Tulsa, USA) ซึ่งโดยปกติบริษัทผู้ผลิตแนะนำให้ใช้ความเร็ว 300 รอบต่อนาทีในการขยายคลองรากฟัน จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ความเร็วรอบของเครื่องกลที่เพิ่มขึ้นจะทำให้การรื้อกัตตาเปอร์ชาได้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น²¹ เพื่อให้การรักษาคลองรากฟันเข้าทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ การหาวิธีและเครื่องมือที่เหมาะสมช่วยในการรื้อกัตตาเปอร์ชามีความจำเป็น งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์

ประสงค์เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลของการรื้อกัตตาเปอร์ชา ระหว่างการใช้ไฟล์ชนิดเอชร่วมกับยูจินอลและโพรไฟล์ ความเร็ว 300 รอบต่อนาทีร่วมกับยูจินอลและโพรไฟล์ความเร็ว 800 รอบต่อนาที

วัตถุประสงค์และวิธีการ

ขั้นตอนการคัดเลือกและการเตรียมฟัน

ฟันรากเดี่ยวที่มีคลองรากตรงจำนวน 90 ซี่ นำฟันแต่ละซี่มาหล่อในแบบปูนขนาด 18x30x18 มิลลิเมตรเพื่อสะดวกในการทำงาน ฟันแต่ละซี่ได้รับการขยายคลองรากฟันด้วยวิธีสตีปแบ็ก (stepback technique) และอุดคลองรากฟันด้วยกัตตาเปอร์ชาและซีลเลอร์ด้วยวิธีแลเทอรัลคอนเดนเซชัน (lateral condensation technique) โดยนิสิตทันตแพทย์ชั้นปีที่ 4 คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถ่ายภาพรังสี ด้านแก้มลิ้น (buccolingual) และด้านใกล้กลางไกลกลาง (mesiodistal) โดยให้ระยะห่างระหว่างฟิล์มกับฟันและทิศทางของรังสีมีลักษณะเดียวกันทุกครั้ง หลังจากนั้นฟันแต่ละซี่ได้รับการสุ่มเพื่อแบ่งกลุ่มให้เป็น 3 กลุ่ม โดยใช้ตารางการสุ่ม (Table of random number) แบ่งฟันออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 30 ซี่

ขั้นตอนในการรื้อกัตตาเปอร์ชา

การรื้อกัตตาเปอร์ชาทั้งหมดทำโดยทันตแพทย์ผู้ร่วมวิจัยท่านหนึ่ง วิธีในการรื้อกัตตาเปอร์ชาออกจากคลองรากฟัน ได้แก่ **วิธีที่ 1 การรื้อวัสดุอุดด้วยไฟล์ชนิดเอชร่วมกับยูจินอล**

1. รื้อกัตตาเปอร์ชา ในคลองรากฟันส่วนบน (coronal) 1-3 มม. ออกด้วยเกตส์กลิดเดนดริล (Gares Glidden Drill) ขนาด 3 4 หรือ 5 แล้วแต่ความเหมาะสม

2. ใส่ยูจินอล 1-2 หยด ในคลองรากฟัน นาน 2 นาที จากนั้นใช้ไฟล์ชนิดเค ขนาด 10 และ 15 จนได้ช่องทางสู่ปลายรากถึงความยาวทำงาน จากนั้นใช้ไฟล์ชนิดเอช รื้อกัตตาเปอร์ชาสลับกับการใส่ยูจินอล ปริมาณยูจินอลที่ใช้ทั้งหมดคือ 5 มิลลิลิตร รื้อกัตตาเปอร์ชาจนกระทั่งคลองรากฟันสะอาด ระหว่างการรื้อล้างคลองรากฟันด้วยโซเดียมไฮโปคลอไรต์เข้มข้นร้อยละ 2.5 ปริมาณ 15 มิลลิลิตร

3. ความยาวทำงาน (working length) ได้จากการประมาณภาพรังสีก่อนการรักษา

4. หลังจากการรื้อกัตตาเปอร์ชาจนรู้ดีว่าสะอาดแล้วนำฟันไปถ่ายภาพรังสีด้านแก้มลิ้นและด้านใกล้กลางไกลกลางอีกครั้งหนึ่ง

5. ถ้าพบว่ายังมีเศษกัตตาเปอร์ชาหลงเหลือ ในคลองรากฟัน ให้นำมากรอเพิ่ม โดยใช้เวลาในการกรอทั้งหมดไม่เกิน 15 นาที

6. หลังจากกรอด้วยเครื่องมือขนาดสุดท้าย ล้างคลองรากฟันด้วยโซเดียมไฮโปคลอไรต์ 5 มิลลิลิตร เพื่อกำจัดเศษผงบริเวณปลายราก ชั้บคลองรากฟันให้แห้งด้วยกระดาษซับ

7. นำฟันไปถ่ายภาพรังสีด้านแก้มลิ้นและด้านใกล้กลางไกลกลาง

วิธีที่ 2 การกรอวัสดุอุดด้วยไฟรไฟล์ หมุนด้วยความเร็ว 300 รอบต่อนาที ร่วมกับยูจินอล

1. กรอกัตตาเปอร์ชา ในคลองรากฟันส่วนบน 1-3 มม. ออกด้วยเกตส์กลิตเดนคริลขนาด 3 4 หรือ 5 แล้วแต่ความเหมาะสม

2. ใส่ยูจินอล 1-2 หยดในคลองรากฟันนาน 2 นาที จากนั้นใช้ไฟรไฟล์ขนาด 10 และ 15 จนได้ช่องทางสู่ปลายรากถึงความยาวทำงาน

3. เลือกไฟรไฟล์ (ProFile 0.04 Taper Series 29, Dentsply Tulsa Dental, Tulsa, OK, USA) 2 ขนาด ได้แก่ ขนาดเล็กกว่าขนาดของไฟล์สุดท้ายที่ขยาย 1 ขนาด และขนาดเท่ากับขนาดของไฟล์สุดท้ายที่ขยายคลองรากฟันที่ความยาวทำงาน ใช้ไฟรไฟล์หมุนด้วยความเร็ว 300 รอบต่อนาทีกรอกัตตาเปอร์ชาสลับกับการใช้ยูจินอล ปริมาณยูจินอลที่ใช้ทั้งหมด คือ 5 มิลลิลิตร กรอกัตตาเปอร์ชาจนกระทั่งคลองรากฟันสะอาด ระหว่างการกรอล้างคลองรากฟันด้วยโซเดียมไฮโปคลอไรต์เข้มข้นร้อยละ 2.5 ปริมาณ 15 มิลลิลิตร

4. นำฟันไปถ่ายภาพรังสี ด้านแก้มลิ้นและด้านใกล้กลางไกลกลาง

5. ถ้าพบว่ายังมีเศษกัตตาเปอร์ชาหลงเหลือในคลองรากฟัน ให้นำมากรอเพิ่ม โดยใช้เวลาในการกรอทั้งหมดไม่เกิน 15 นาที

6. หลังจากทำการกรอด้วยเครื่องมือขนาดสุดท้าย ล้างคลองรากฟันด้วยโซเดียมไฮโปคลอไรต์ 5 มิลลิลิตร เพื่อกำจัดเศษผงบริเวณปลายราก ชั้บคลองรากฟันให้แห้งด้วยกระดาษซับ

7. นำฟันไปเอกซเรย์ ด้านแก้มด้านลิ้นและด้านใกล้กลางไกลกลาง

วิธีที่ 3 การกรอวัสดุอุดด้วยไฟรไฟล์อย่างเดียว หมุนด้วยความเร็ว 800 รอบต่อนาที

เลือกไฟรไฟล์ 2 ขนาด ได้แก่ ขนาดเล็กกว่าไฟล์สุดท้ายที่ขยายคลองรากฟันที่ความยาวทำงาน 1 ขนาด และขนาดเท่ากับไฟล์สุดท้ายที่ขยายคลองรากฟันที่ความยาวทำงาน ใช้ไฟรไฟล์หมุนด้วยความเร็ว 800 รอบต่อนาที กรอกัตตาเปอร์ชาถึงความยาว

ทำงาน จนกระทั่งคลองรากฟันสะอาด ระหว่างการกรอ ล้างคลองรากฟันด้วยโซเดียมไฮโปคลอไรต์เข้มข้นร้อยละ 2.5 ปริมาณ 15 มิลลิลิตร ขั้นตอนต่อไปทำเช่นเดียวกับข้อ 4-7 ในวิธีที่ 2

ไฟรไฟล์ใช้กับมอเตอร์ไฟฟ้าที่ควบคุมกำลังบิดคงที่ (ATR, Dentsply Tulsa Dental, Tulsa, USA) และด้ามกรอไฟฟ้าที่สามารถทดรอบได้ 1:16 ในการกรอกัตตาเปอร์ชาทั้ง 3 วิธี จะทำการกรอกัตตาเปอร์ชาจนคลองรากฟันสะอาดและเรียบ โดยใช้เวลาดังกล่าวไม่เกิน 15 นาที

เกณฑ์การสิ้นสุดการกรอกัตตาเปอร์ชา

ประเมินโดยใช้ไฟล์ชนิดเคซึ่งมีขนาดสุดท้ายที่ใช้ขยายคลองรากฟันที่ความยาวทำงาน (master apical file) ทดสอบว่าไม่มีกัตตาเปอร์ชาติติดออกมาที่เครื่องมือ ผันคลองรากฟันเรียบและลักษณะเนื้อฟันที่ได้เป็นเนื้อฟันที่ดี (white dentine)

การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

นำฟันออกจากแท่งปูน กรอเป็นร่องบริเวณผิวรากฟันทางด้านแก้มและด้านลิ้นด้วยแผ่นตัดกากเพชร (diamond disc) จนเกือบถึงคลองรากฟันแล้วแยกฟันด้วยสิ่วเป็น 2 ซีก ตามความยาวของรากฟัน ทุกตัวอย่างนำมาถ่ายภาพด้วยกล้องจุลทรรศน์สเตอริโอ (stereomicroscope) โดยใช้ฟิล์มสีโกดักโกลด์ 100 (Kodak Gold 100) ที่กำลังขยาย 10 เท่า นำแผ่นใสมาวางทับภาพที่ได้และลากขอบเขต (tracing) ของคลองรากฟัน ซึ่ลเลอรูคุดคลองรากฟัน กัตตาเปอร์ชา และเศษผงโดยสังเกตได้จากสีของวัสดุแต่ละชนิด

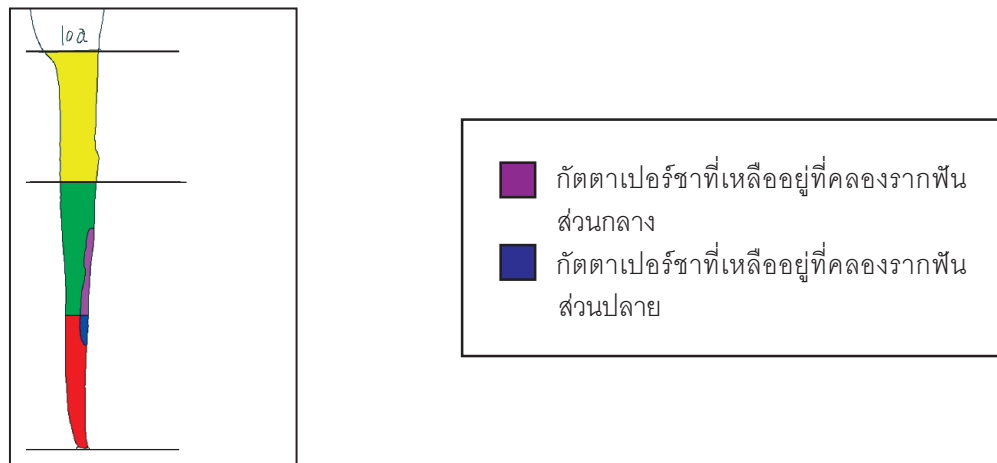
นำภาพที่ได้มากราด (scan) ให้ได้ความละเอียดของภาพสูงด้วยเครื่องกราดภาพ (Mustek scanner, Hsin-chu, Taiwan) 600 ดิพีไอ ได้ภาพสีขาวและดำ จากขอบเขตของคลองรากฟันที่ลากได้ แบ่งฟันจากรอยต่อระหว่างเคลือบฟันและเคลือบรากฟัน จนถึงรูเปิดปลายรากฟันเป็น 3 ส่วนเท่า ๆ กัน ได้แก่ ส่วนคอฟัน ส่วนกลางราก และส่วนปลายราก วัดขอบเขตของซึ่ลเลอรูคุดคลองรากฟันและกัตตาเปอร์ชาที่เหลืออยู่ เปรียบเทียบสัดส่วนกับขอบเขตของคลองรากฟันแต่ละส่วนโดยโปรแกรมพิกเซลคอมพริชัน (pixel comparison) ดังรูปที่ 1 ค่าพื้นที่ของกัตตาเปอร์ชาที่เหลืออยู่ได้จาก ผลรวมค่าเฉลี่ยพื้นที่ของกัตตาเปอร์ชาจากทั้ง 2 ซีก

เนื่องจากในขั้นตอนการผ่าฟันในบางตัวอย่าง ขึ้นกัตตาเปอร์ชาติติดอยู่บนผนังคลองรากฟันด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว ค่าพื้นที่ของกัตตาเปอร์ชาที่เหลืออยู่ในกรณีนี้จะใช้ค่าพื้นที่ของกัตตาเปอร์ชาชิ้นนั้นเป็นค่าพื้นที่ในผนังคลองรากฟันทั้งสอง

ข้างแล้วทำการตรวจสอบความแม่นยำ (accuracy test) ของการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสุ่มฟันมากลุ่มละ 10 ซี่ นำมาทำการวิเคราะห์ผลซ้ำใหม่

นำค่าที่วัดได้ของสัดส่วนกัตตาเปอร์ชาที่เหลืออยู่ในการรื้อมาทดสอบทางสถิติ โดยใช้สถิติแบบนันทพาราเมตริก (Nonparametric statistics) ชนิดการทดสอบครัสคัล-วอลลิส (Kruskal-

Wallis) และการทดสอบมันน์-วิตนีย์ ยู (Mann-Whitney U test) เนื่องจากข้อมูลมีการแจกแจงไม่ปกติ สำหรับเวลาที่ใช้ในการรื้อกัตตาเปอร์ชาได้ข้อมูลการแจกแจงปกติ จึงทำการทดสอบทางสถิติโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) แล้วจึงวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างกลุ่มชนิดเชฟเฟ (Scheffe) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

รูปที่ 1 ขอบเขตของคลองรากฟันและกัตตาเปอร์ชาที่เหลืออยู่ ซึ่งวัดค่าพื้นที่โดยโปรแกรมพิกเซลคอมแพริชัน

Fig. 1 Outline of the area of the root canal and remaining gutta-percha measured by Pixel comparison program

ตารางที่ 1 ร้อยละของพื้นที่ของกัตตาเปอร์ชาที่เหลืออยู่ในคลองรากฟัน

Table 1 Percentage of remaining gutta-percha on the canal walls

	Overall Mean±SD	Cervical Mean±SD	Middle Mean±SD	Apical Mean±SD
H-files+eugenol	7.38 ±13.92	2.21 ± 8.45	3.42 ± 6.70	15.84 ±17.22
ProFiles + eugenol	0.61 ±1.53*	0*	0.05 ± 0.25*	4.91 ±11.91*
ProFiles (800 rpm/min)	0.69 ±1.33*	0*	0*	3.82 ± 7.76*

*Statistically significant difference at $p < .05$

ผล

การใช้ไฟรไฟล์ความเร็ว 300 รอบต่อนาทีร่วมกับยูจินอล และไฟรไฟล์ความเร็วรอบ 800 รอบต่อนาทีเพียงอย่างเดียว รื้อกัตตาเปอร์ชา มีกัตตาเปอร์ชาที่เหลืออยู่ในคลองรากฟัน น้อยกว่าการใช้ไฟลซ์ชนิดเอชร่วมกับยูจินอลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) แต่การใช้ไฟรไฟล์ร่วมกับยูจินอลไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการใช้ไฟรไฟล์เพียงอย่างเดียว ดังแสดงในตารางที่ 1 ส่วนระยะเวลาเฉลี่ยที่ใช้ในการรื้อกัตตาเปอร์ชา พบว่าการใช้ไฟรไฟล์ความเร็ว 800 รอบต่อนาทีเพียงอย่างเดียวสามารถรื้อกัตตาเปอร์ชาได้เร็วกว่ากลุ่มอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 2

การตรวจสอบความแม่นยำของการวิเคราะห์ข้อมูล พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่ามีค่าสูง เวลาที่ใช้ในการรื้อกัตตาเปอร์ชาใช้สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation) ได้ค่า $r = 0.994$ ส่วนค่าที่วัดได้ของสัดส่วนกัตตาเปอร์ชาที่เหลืออยู่ในการรื้อใช้สเปียร์แมน โrho (Spearman's rho) ได้ค่า $r = 0.990$

บทวิจารณ์

ในการรักษาคลองรากฟันขึ้นัน การรื้อวัสดุอุดคลองรากฟันมีความสำคัญ เพื่อให้ได้ทางเปิดเข้าสู่คลองรากฟันทำให้สามารถล้างและทำความสะอาดภายในคลองรากฟันอันอาจจะมีเศษเนื้อเยื่อตายหรือเชื้อแบคทีเรียที่เป็นสาเหตุให้เกิดความล้มเหลวจากการรักษาคลองรากฟันครั้งแรก ปัจจัยที่มีผลต่อการรื้อกัตตาเปอร์ชา ได้แก่ ความแน่นของกัตตาเปอร์ชา รูปร่างของคลองรากฟันและความยาวของวัสดุอุด⁶ ในการศึกษานี้ได้เลือกศึกษา

ในฟันรากเดี่ยวที่มีรากตรงที่อุดคลองรากฟันด้วยระดับความยาวตามมาตรฐานของการรักษาคลองรากฟัน แต่เนื่องจากเป็นฟันจากปฏิบัติการวิทยาเอ็นโดดอนต์ซึ่งอุดคลองรากฟันโดยนิตินันปีที่ 4 จึงอาจมีความแตกต่างเรื่องความแน่นของวัสดุอุดคลองรากฟันบ้าง ซึ่งในการเลือกตัวอย่างได้ใช้วิธีแบ่งกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มและใช้ตัวอย่างจำนวนมาก กลุ่มละ 30 ซี่ เพื่อลดความแปรปรวนดังกล่าว

วิธีหนึ่งในการประเมินความสะอาดในคลองรากฟันคือการประเมินปริมาณกัตตาเปอร์ชาที่เหลืออยู่ในคลองรากฟันในงานวิจัยนี้พบว่าการใช้ไฟรไฟล์ความเร็ว 300 รอบต่อนาทีร่วมกับยูจินอลและไฟรไฟล์ความเร็ว 800 รอบต่อนาทีอย่างเดียวยังสามารถรื้อกัตตาเปอร์ชาได้สะอาดกว่าการใช้ไฟลซ์ที่มีหมุนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการศึกษาของ Sae-Lim และคณะ¹⁹ ที่การใช้ไฟรไฟล์เพียงอย่างเดียวรื้อกัตตาเปอร์ชาได้สะอาดกว่าไฟลซ์ชนิดเอชและคลอโรฟอร์มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลไกในการรื้อกัตตาเปอร์ชาด้วยไฟลซ์ที่หมุนด้วยเครื่องกล จะทำให้เกิดความร้อนทำให้กัตตาเปอร์ชาอ่อนตัว เมื่อถูกเบียดด้วยไฟรไฟล์ที่หมุนด้วยความเร็ว ก็มีส่วนตัวตามเกลียวของไฟรไฟล์ออกมาทั้งสิ้น ในขณะที่การใช้ไฟลซ์ชนิดเอชตัดกัตตาเปอร์ชาออกเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยร่วมกับการใช้ยูจินอลและคลอโรฟอร์มจะทำให้กัตตาเปอร์ชาเป็นแผ่นบางปกคลุมผนังคลองรากฟัน ทำให้ยากต่อการรื้อออก ในการทดลองนี้การรื้อกัตตาเปอร์ชาทุกวิธีทำได้ดีในส่วนคอฟัน และส่วนกลางราก ไม่มีวิธีใดสามารถรื้อในส่วนของปลายรากได้ทั้งหมดตามตารางที่ 1 Betti และ Bramante²² รายงานว่าการใช้ไฟลซ์ชนิดเอชรื้อกัตตาเปอร์ชา ทำให้มีกัตตาเปอร์ชาเหลือค้างอยู่น้อยกว่าการรื้อกัตตาเปอร์ชาด้วยเครื่องมือกลชนิดควอนเทค ซึ่งแตกต่างจากการศึกษานี้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในการทดลองนั้นใช้น้ำกลั่นเป็น

ตารางที่ 2 เวลาที่ใช้รื้อกัตตาเปอร์ชา (วินาที)

Table 2 Time (seconds) required for gutta-percha removal

	Mean
H-files+eugenol	638.93 ± 167.13
ProFiles + eugenol	609.33 ± 161.85
ProFiles (800 rpm/min)	358.60 ± 209.19*

*Statistically significant difference at $p < .05$

น้ำยาล้างคลองรากฟัน จึงไม่มีผลในการทำลายกัตตาเปอร์ซาลให้เกิดเป็นแผ่นบางคลุมผนังคลองรากฟัน

ความเร็วรอบของโพรไฟล์ที่ใช้ขยายคลองรากฟันที่บริษัทผู้ผลิตแนะนำคือ 150-300 รอบต่อนาที ส่วนการใช้โพรไฟล์รื้อกัตตาเปอร์ซาลในคลองรากฟัน ควรใช้ความเร็วรอบสูงกว่าให้ขยายคลองรากฟัน เพื่อให้เกิดความร้อนเนื่องจากแรงเสียดทาน (frictional heat) ทำให้กัตตาเปอร์ซาลอ่อนตัวและเครื่องมือสามารถผ่านเข้าไปในกัตตาเปอร์ซาลได้ง่าย⁷ การใช้ความเร็วรอบสูงทำให้ประสิทธิภาพการตัดของโพรไฟล์มากขึ้น เมื่อเครื่องกลมีความเร็วรอบเพิ่มขึ้นจะสามารถรื้อกัตตาเปอร์ซาลได้เร็วขึ้น²¹ ในงานวิจัยนี้พบว่ากลุ่มที่รื้อกัตตาเปอร์ซาลด้วยโพรไฟล์อย่างเดียวซึ่งใช้ความเร็วที่ 800 รอบต่อนาที สามารถรื้อกัตตาเปอร์ซาลได้เร็วที่สุดโดยใช้เวลาเฉลี่ย 5.97 นาที (358.60 วินาที) โดยเร็วกว่าการใช้โพรไฟล์ความเร็ว 300 รอบต่อนาทีร่วมกับยูจินอลและการใช้โพรไฟล์ที่หมุนด้วยมืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การใช้โพรไฟล์ความเร็ว 300 รอบต่อนาทีร่วมกับยูจินอลใช้เวลาในการรื้อกัตตาเปอร์ซาล 10.16 นาที (609.33 วินาที) ไม่แตกต่างกับการใช้เครื่องมือเดิมที่ใช้โพรไฟล์ชนิดเอชร่วมกับยูจินอลซึ่งใช้เวลา 10.65 นาที (638.93 วินาที) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลของงานวิจัยนี้สอดคล้องกับหลายการศึกษาที่ผ่านมาซึ่งพบว่าโพลีนิกเกิลไทเทเนียมที่หมุนด้วยเครื่องกลรื้อกัตตาเปอร์ซาลได้เร็วกว่าวิธีที่ใช้โพรไฟล์ที่หมุนด้วยมืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ^{19,22,24,26} Imura และคณะ²⁰ รายงานว่าการใช้โพรไฟล์ที่หมุนด้วยมือสามารถรื้อกัตตาเปอร์ซาลได้เร็วกว่าการใช้โพรไฟล์ ซึ่งแตกต่างจากการศึกษานี้ ทั้งนี้เนื่องจากเทคนิคที่ใช้รื้อกัตตาเปอร์ซาลแตกต่างกัน คือใช้โพรไฟล์หลายขนาดระหว่างการรื้อกัตตาเปอร์ซาล ในขณะที่การศึกษานี้ใช้โพรไฟล์เพียง 2 ขนาด นอกจากนี้ยังใช้เทคนิคลดเดรนดริล ตัดกัตตาเปอร์ซาลบนออกถึง 6 มิลลิเมตร ในทุกกลุ่มตัวอย่างก่อนรื้อกัตตาเปอร์ซาลทั้งหมดซึ่ง ในพื้นที่อุดคลองรากด้วยวิธีแลเทอร์อัลคอนเด็นเซชันมักจะมีความแน่นของวัสดุอุดที่บริเวณ ส่วนต้นของคลองรากฟัน ในขณะที่ส่วนปลายวัสดุอุดจะไม่ค่อยแน่น ดังนั้นเมื่อใช้วิธีรื้อโดยใช้โพรไฟล์ชนิดเอช รื้อกัตตาเปอร์ซาลส่วนที่เหลือออกทำให้สามารถจิกกัตตาเปอร์ซาลออกได้อย่างรวดเร็ว

การรื้อกัตตาเปอร์ซาลโดยใช้โพรไฟล์เพียงอย่างเดียวหมุนด้วยความเร็วสูง แม้ว่าจะให้ผลโดยมีกัตตาเปอร์ซาลเหลืออยู่น้อยกว่ากลุ่มอื่นและสามารถรื้อได้อย่างรวดเร็ว แต่การใช้งานในคลินิกยังต้องคำนึงถึงความเสี่ยงในการเกิดเครื่องมือหักและปริมาณของเศษสิ่งสกปรกที่อาจถูกดันออกสู่น้ำเยื่อรอบปลายราก นอกจากนี้ผลของการใช้งานในคลองรากโค้งก็เป็นประเด็นที่ควรจะได้รับการศึกษาคืบต่อไป

บทสรุป

1. การใช้โพรไฟล์ที่หมุนด้วยเครื่องกล ชนิดโพรไฟล์ความเร็ว 300 รอบต่อนาที ร่วมกับยูจินอล และโพรไฟล์ความเร็ว 800 รอบต่อนาทีเพียงอย่างเดียว สามารถรื้อกัตตาเปอร์ซาลได้สะดวกกว่าโพรไฟล์ชนิดเอชร่วมกับยูจินอล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)
2. โพรไฟล์ความเร็ว 800 รอบต่อนาทีเพียงอย่างเดียวสามารถรื้อกัตตาเปอร์ซาลได้เร็วที่สุด โดยรื้อกัตตาเปอร์ซาลได้เร็วกว่าโพรไฟล์ความเร็ว 300 รอบต่อนาทีร่วมกับยูจินอล และการใช้โพรไฟล์ชนิดเอชร่วมกับยูจินอล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)
3. การรื้อกัตตาเปอร์ซาลทั้ง 3 วิธี ไม่สามารถรื้อกัตตาเปอร์ซาลในส่วนปลายของคลองรากฟันได้ทั้งหมด

คำขอขอบคุณ

ขอขอบคุณ กองทุนเพื่อการวิจัย คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ 2544 ที่ให้เงินสนับสนุนในการทำวิจัย

ขอขอบคุณบริษัทเดนท์สพลาย (ประเทศไทย) จำกัด ที่สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำวิจัย

ขอขอบคุณคลินิกบัณฑิตศึกษา คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่เอื้อเฟื้อสถานที่ในการทำวิจัย

เอกสารอ้างอิง

1. Selden HS. Pulpopariapical disease: diagnosis and healing. A clinical endodontic study. *Oral Surg Oral Med Oral Pathol* 1974;37:271-83.
2. ศิริพร ทิมปาววัฒน์, ศศิธร มัสยอนนที. การประเมินผลความสำเร็จและล้มเหลวของการรักษาคลองรากฟัน. *ว.ทันต* 2527;34:288-98.
3. Sjogren U, Hagglund B, Sundqvist G, Wing K. Factors affecting the long-term results of endodontic treatment. *J Endod* 1990;16:498-504.
4. Ingle JI, Beveridge E.E, Glick D.H., Weichman J.A. Modern endodontic therapy. In: Ingle JI, Bakland, L.K., editor. Endodontics. 4 ed. Philadelphia: Williams & Wilkins; 1994. p. 1-52.
5. Wilcox LR. Endodontic retreatment: ultrasonics and chloroform as the final step in instrumentation. *J Endod* 1989;15:125-8.
6. Stabholz A, Friedman S. Endodontic retreatment-case selection and technique. Part 2: Treatment planning for retreatment. *J Endod* 1988;14:607-14.

7. Ruddle CJ. Non-surgical endodontic retreatment. In: Cohen S, Burns, R. C., editor. Pathways of the pulp. 8th ed. St. Louis.; 2002. p. 875-929.
8. Walia HM, Brantley WA, Gerstein H. An initial investigation of the bending and torsional properties of Nitinol root canal files. *J Endod* 1988;14:346-51.
9. Esposito PT, Cunningham CJ. A comparison of canal preparation with nickel-titanium and stainless steel instruments. *J Endod* 1995;21:173-6.
10. Zmener O, Balbachan L. Effectiveness of nickel-titanium files for preparing curved root canals. *Endod Dent Traumatol* 1995;11:121-3.
11. Tamse A, Unger U, Metzger Z, Rosenberg M. Gutta-percha solvents- a comparative study. *J Endod* 1986;12:337-9.
12. Wennberg A, Orstavik D. Evaluation of alternatives to chloroform in endodontic practice. *Endod Dent Traumatol* 1989;5:234-7.
13. Wourms DJ, Campbell AD, Hicks ML, Pelleu GB Jr. Alternative solvents to chloroform for gutta-percha removal. *J Endod* 1990;16:224-6.
14. Wilcox LR. Endodontic retreatment with halothane versus chloroform solvent. *J Endod* 1995;21:305-7.
15. Uemura M, Hata G, Toda T, Weine FS. Effectiveness of eucalyptol and d-limonene as gutta-percha solvents. *J Endod* 1997;23:739-41.
16. Hunter KR, Doblecki W, Pelleu GB Jr. Halothane and eucalyptol as alternatives to chloroform for softening gutta-percha. *J Endod* 1991;17:310-1.
17. McDonald MN, Vire DE. Chloroform in the endodontic operator. *J Endod* 1992;18:301-3.
18. Spangberg L, Engstrom B. Studies on root canal medicaments. II. Cytotoxic effect of medicaments used in root filling. *Acta Odontol Scand* 1967;25:183-6.
19. Sae-Lim V, Rajamanickam I, Lim BK, Lee HL. Effectiveness of ProFile .04 taper rotary instruments in endodontic retreatment. *J Endod* 2000;26:100-4.
20. Imura N, Kato AS, Hata GI, Uemura M, Toda T, Weine F. A comparison of the relative efficacies of four hand and rotary instrumentation techniques during endodontic retreatment. *Int Endod J* 2000;33:361-6.
21. Bramante CM, Betti LV. Efficacy of Quantec rotary instruments for gutta-percha removal. *Int Endod J* 2000;33:463-7.
22. Betti LV, Bramante CM. Quantec SC rotary instruments versus hand files for gutta-percha removal in root canal retreatment. *Int Endod J* 2001;34:514-9.
23. Barrieshi-Nusair KM. Gutta-percha retreatment: effectiveness of nickel-titanium rotary instruments versus stainless steel hand files. *J Endod* 2002;28:454-6.
24. Hulsmann M, Bluhm V. Efficacy, cleaning ability and safety of different rotary NiTi instruments in root canal retreatment. *Int Endod J* 2004;37:468-76.
25. Masiero AV, Barletta FB. Effectiveness of different techniques for removing gutta-percha during retreatment. *Int Endod J* 2005;38:2-7.
26. Ferreira JJ, Rhodes JS, Ford TR. The efficacy of gutta-percha removal using ProFiles. *Int Endod J* 2001;34:267-74.

Original Article

Effectiveness of Gutta-percha Removal : Conventional versus Rotary Instruments

Piyanee Panitvisai

Associate Professor
Department of Operative dentistry
Faculty of Dentistry, Chulalongkorn University

Dongta Krasin

Dentist
Private clinic

Correspondence to:

Associate Professor Piyanee Panitvisai
Department of Operative dentistry
Faculty of Dentistry, Chulalongkorn University
Henry Dunant Road, Pathumwan
Bangkok 10330
Tel: 02-2188795
E-mail: ppiyanee@chula.ac.th

This research is supported by Dental Research
Fund, Faculty of Dentistry, Chulalongkorn University

Abstract

The purpose of this study was to compare effectiveness of conventional technique and rotary instrument technique for gutta-percha removal. Ninety extracted human upper anterior teeth were selected. The canals were instrumented with step-back technique, obturated with laterally condensed gutta-percha. The teeth were randomly divided into three groups of 30 specimens each, group 1: conventional technique; Hedstrom files with eugenol were used to remove gutta-percha, group 2; ProFiles 300 rpm with eugenol, were used to remove gutta-percha and group 3; ProFiles 800 rpm alone were used to remove gutta-percha. The time for gutta-percha removal was recorded. Teeth were grooved longitudinally and split. All samples were photographed. The amount of gutta-percha remaining on the canal walls was then traced, scanned and measured using Pixel comparison program. Data were analysed using Kruskal-Wallis and Mann-Whitney U tests. Results showed that the mean percentage of wall covered by remaining gutta-percha in the ProFiles with eugenol group and the ProFiles alone group was significantly less than the Hedstrom files with eugenol group ($p < .05$). ProFiles alone removed gutta-percha the fastest. In conclusion, using rotary instruments, either ProFile 300 rpm with eugenol or ProFile 800 rpm alone can remove gutta-percha significantly more rapid and leave less remaining gutta-percha than conventional technique in straight single canal teeth.

Key words: gutta-percha removal; ProFiles; rotary instruments